

Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

Χωριό μελέτης : ΛΟΦΟΥ

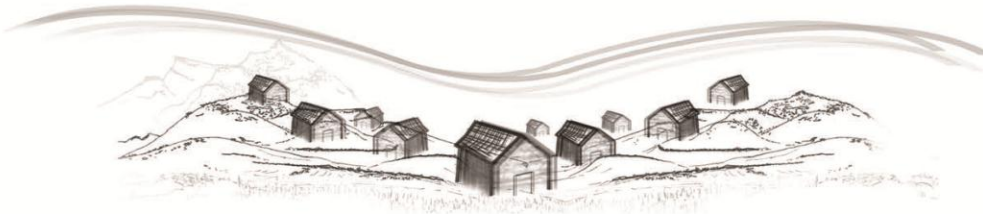
Διδάσκουσα : Μαρία Φιλοκύπρου

Ομάδα φοιτητών : Κυριακίδου Ευδοκία, Νικολάου Ελένη, Παύλου Αρίστη, Πηλλακούρη Έλενα

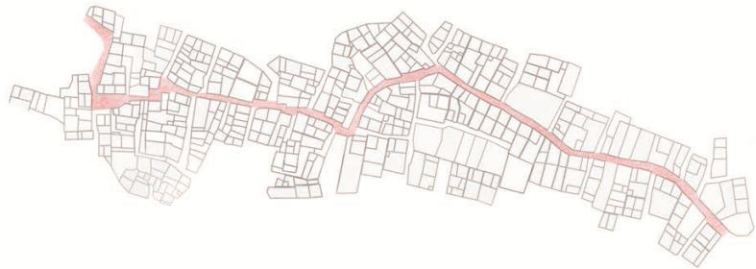
Ενότητα Α: Γενικές πληροφορίες για το χωριό

Το χωριό Λόφου βρίσκεται στην επαρχία Λεμεσού, 26 χιλιόμετρα από την πόλη και σε ύψος 800 μέτρων. Θεωρείται ημιορεινό χωριό και πήρε το όνομα του από το κτίσιμο του στο λόφο. Το χωριό για πολλά χρόνια είναι εγκαταλελειμμένο και αυτός είναι και ο λόγος που ακόμα και σήμερα διατηρεί πολλά στοιχεία της αρχικής του μορφής.

Αμφιθεατρική τοποθέτηση των καοτικών στο Λόφο

Περιοχή μελέτης

Υψόμετρο

800 μέτρα

i. Πυρήνας ανάπτυξης του χωριού

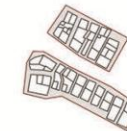
ii. Κεντρικός δρόμος και σημαντικοί σταθμοί του χωριού

Δόμηση παλιού οικισμού

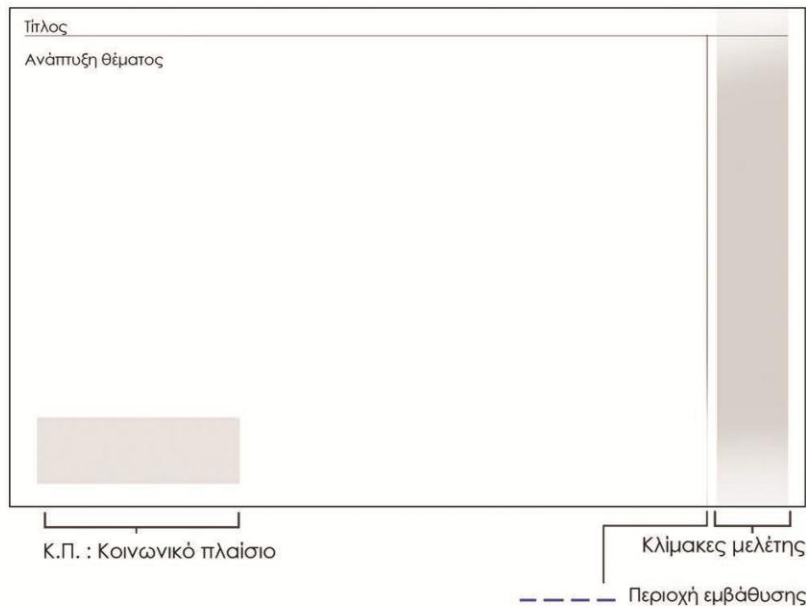
Δόμησης νεώτερου οικισμού

Abstract

Η συγκεκριμένη εργασία καταπιάνεται με το πώς διαφαίνεται η δομή της **κοινωνίας** μέσω της αρχιτεκτονικής, στα χωρικά πλαίσια ενός παραδοσιακού κυπριακού οικισμού. Ο οικισμός που μελετάται είναι η Λόφου, η οποία με την πρώτη ματιά φαίνεται να διακατέχεται από μία **ομοιογένεια**. Μέσα από τη μελέτη ερευνείται αυτή η ομοιογένεια μέσω της διαστρωμάτωσης που αναγνωρίστηκε στο χωριό και αφορά την κοινωνικότητα και την εξωστρέφεια, με κατάταξη από το γενικό στο ειδικό. Ξεκινώντας από το πλέον εξωστρεφές κομμάτι του χωριού (το δρόμο), και καταλήγοντας στο πιο εσωστρεφές (την κατοικία) ερευνάται κατά πόσο η φαινομενική ομοιογένεια του χωριού όντως ισχύει και ποια στοιχεία στις τυπολογίες του χωριού δείχνουν την **κοινωνική ταυτότητα** των κατοίκων του.

Δομή εργασίας

Στη μελέτη εκτός από το περιεχόμενο το οποίο παρουσιάζεται συνοπτικά στην άκρη της σελίδας (κλίμακες μελέτης) παρουσιάζονται συμβολικά οι παρατηρήσεις όσον αφορά το κοινωνικό πλαίσιο.

Υπόμνημα

- Τεχνογνωσία
- Κοινωνικοποίηση
- Εσωστρέφεια
- Ευμάρια

Περιεχόμενο εργασίας

Γ
Ε
Ν
Ι
Κ
Ο

Α' Ενότητα : Ενιαίος χαρακτήρας του χωριού
i. Ενιαίο υλικό
ii. Ενιαία μορφολογικά στοιχεία

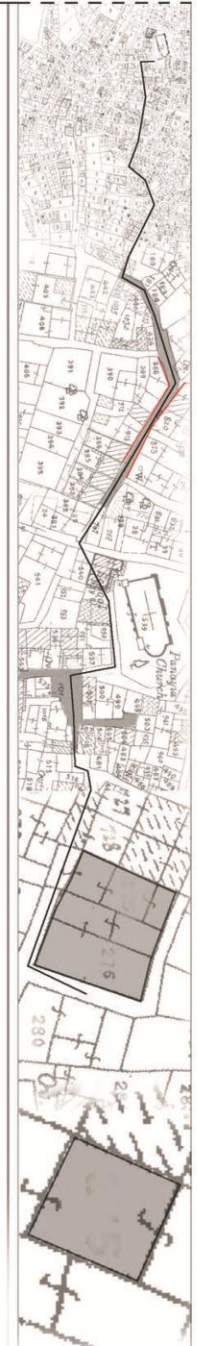
Β' Ενότητα : Όψεις _ Δρόμος
i. Κεντρικοί δρόμοι
ii. Πίσω δρόμοι

Γ' Ενότητα : Πλατώματα _ Δημόσιοι χώροι
i. Εκκλησία _ Σχολείο
ii. Βρύσες
iii. Αδιέξοδα

Δ' Ενότητα : Κατοικία (εξωτερικά στοιχεία)
Ανάλυση στοιχείων όπως το υλικό, ο μαντρότοιχος, τα ανοίγματα, η εξώπορτα.

Ε
Ι
Δ
Ι
Κ
Ο

Ε' Ενότητα : Κατοικία (εσωτερικά στοιχεία)
Ανάλυση στοιχείων όπως η αυλή, η σκάλα, η στέρνα, το μπαλκόνι καθώς το εσωτερικό της κατοικίας.

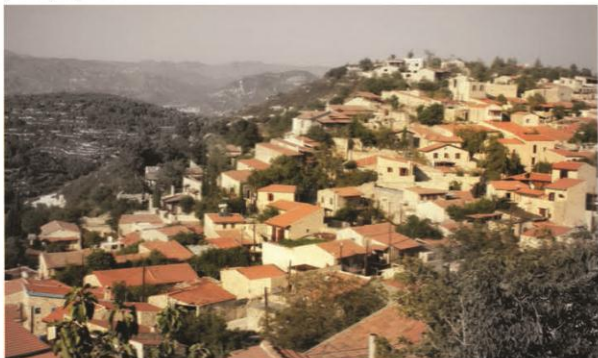

Α' Ενότητα : Ενιαίος χαρακτήρας του χωριού

Με μία πρώτη ματιά στο χωριό, παρατηρείται μια ομοιογένεια και το χωριό φαίνεται λες και παρουσιάζει μια ενιαία εικόνα, η οποία αποδίδεται στη χρήση ενός ενιαίου υλικού και των παρόμοιων μορφολογικών στοιχείων.

Η επανάληψη αυτών των μορφολογιών στοιχείων ενισχύει την ομοιογένεια του χώρου. Παράλληλα, οι μαντρότοιχοι λειτουργούν ως **σημείο εξομάλυνσης** των υψομετρικών διαφορών που κυριαρχούν στο έδαφος του χωριού, ενώ βοηθούν στην **ενωποίηση των όψων**.

β. Κεραμίδια

ii. Ενιαιά μορφολογικά στοιχεία

Ακόμα και στις εξώπορτες και στα παράθυρα παρατηρείται κοινό υλικό (ξύλο).

α. Εξώπορτες

β. Παράθυρα

γ. Μαντρότοιχος

i. Ενιαίο υλικό

α. Επεξεργασία υλικού_τοιχος και δάπεδο

γ. Γωνιόλιθοι

Έλλειψη αρμού :
δημιουργία
ενιαίων όψεων

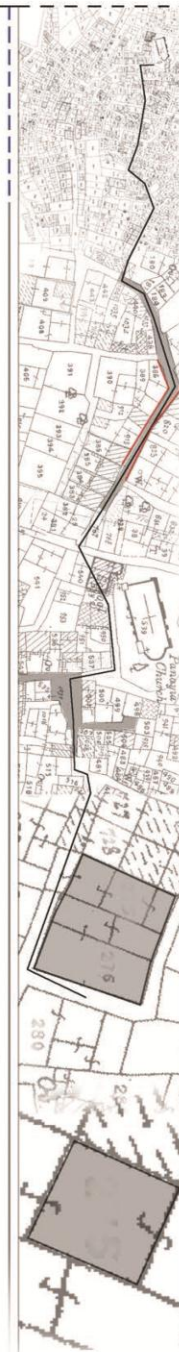
Τοίχος

Πάτωμα

Ο τρόπος
κατασκευής
των τοιχών και
του εδάφους
γίνεται με το
ίδιο υλικό
απλά μπορεί
να διαφέρει το
σχήμα των
πετρών.

Β' Ενότητα : Όψεις _ Δρόμος

Ξεκινώντας με το πρώτο μέρος της εργασίας αναλύονται οι όψεις των κατοικιών καθώς και ο δρόμος. Η ανάλυση επικεντρώνεται στην καταγραφή του **πλάτους του δρόμου** καθώς και της τοποθέτησης των **πορτών** στις **όψεις**.

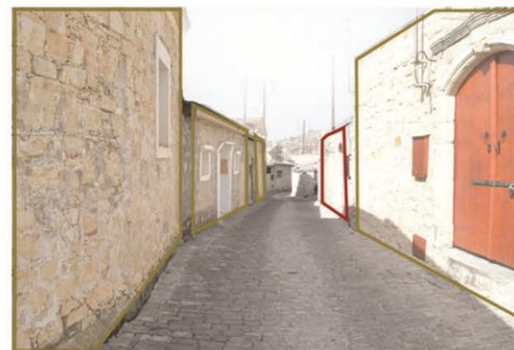
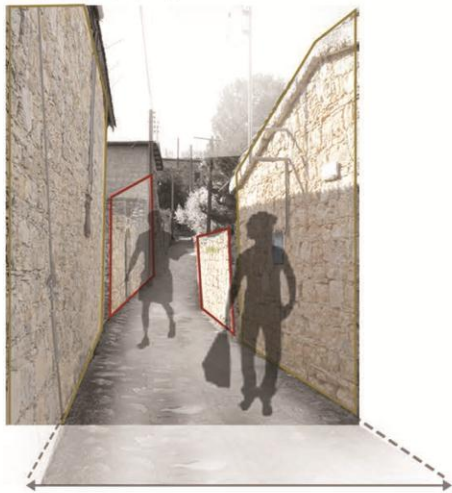
Υπόμνημα :

- Μαντρότοιχοι - κύριοι εισόδοι
- Πίσω εισόδοι
- Κεντρικός δρόμος

Χάρτης καταγραφής

Κεντρικός δρόμος

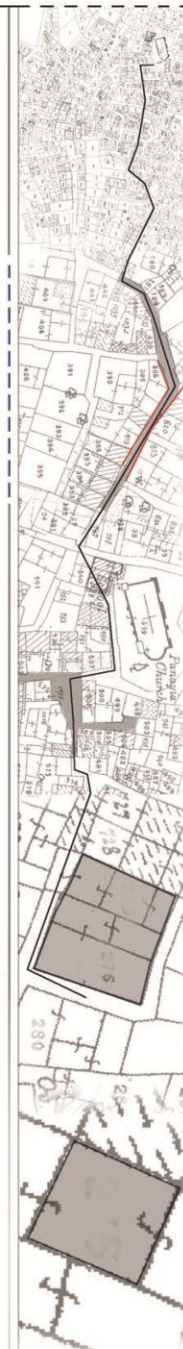

Στον κεντρικό δρόμο του χωριού εμφανίζονται συνήθως οι **πίσω πόρτες** των κατοικιών. Παράλληλα ο δρόμος είναι **πλατύς**, άρα οι κατοικίες είναι απομακρυσμένες η μία από την άλλη. Η πόρτες των κατοικιών δεν είναι **ποτέ αντικριστά**.

Κ.Π. : Από τα πιο πάνω χαρακτηριστικά διακρίνεται μια εσωστρέφεια και η πιθανή χρήση του δρόμου για μετακινήσεις, μεταφορά με ζώα και διάφορες εργασίες.

Σημεία στο κεντρικό δρόμο που παρατηρούνται τα παραπάνω χαρακτηριστικά.

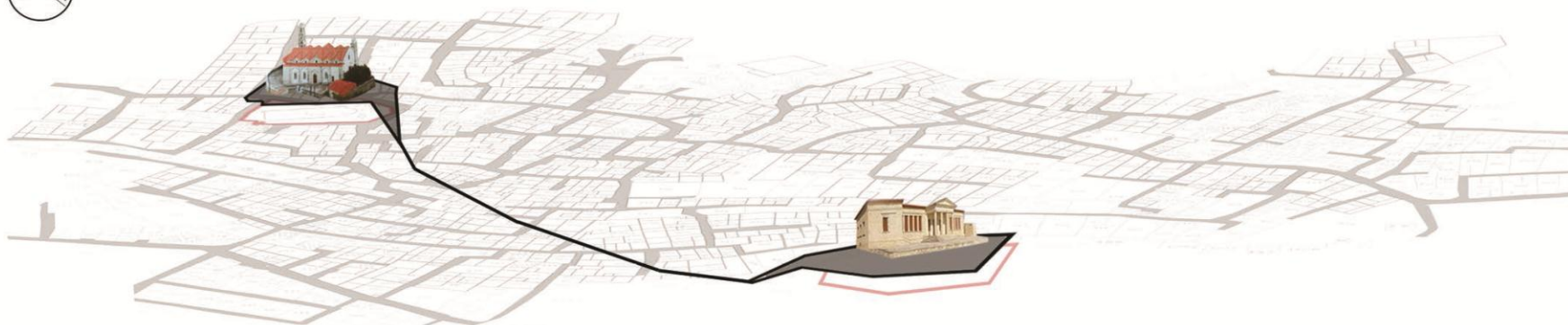

Γ' Ενότητα : Πλατώματα_ Δημόσιοι Χώροι

Μέσα στην πολεοδομική οράνωση του χωριού, παρατηρούνται κάποια πλατώματα. Πλάτωμα ονομάζεται η διάπλαση του στενού δρόμου του χωριού. Τα δύο πιο σημαντικά πλάτωματα του χωριού θεωρούνται η **εκκλησία** και το **σχολείο** και τοποθετούνται σε δύο από τα σημαντικά σημεία του.

Πλατώματα

Εκκλησία

Μαντρότοιχος εκκλησίας

Σχολείο

Μαντρότοιχος σχολείου

Κ.Π. : Αυτοί οι δημόσιοι χώροι, φανερώνουν μια εσωστρέφεια σε σχέση με το υπόλοιπο χωριό. Παρόλα αυτά η χρήση τους και η αξία τους σαν κτίρια, διατηρεί τον δημόσιο χαρακτήρα τους.

Β' Ενότητα : Όψεις _ Δρόμος

Συνεχίζοντας με το πρώτο μέρος της εργασίας αναλύονται οι **όψεις των κατοικιών** καθώς και ο **δρόμος** στους **δευτερεύον δρόμους** (παραδρόμοι) οι οποίοι συνήθως καταλήγουν σε **αδιέξοδα**.

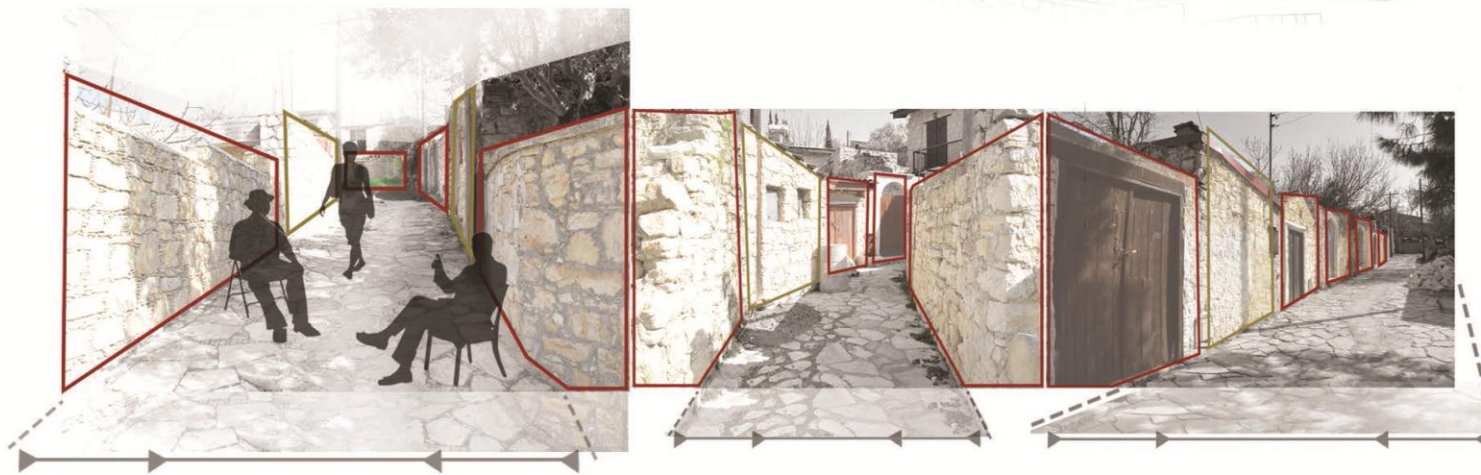
Υπόμνημα :

- Μαντρότοιχοι - κύριοι εισόδοι
- Πίσω εισόδοι
- Κεντρικός δρόμος

Χάρτης καταγραφής

Παραδρόμοι

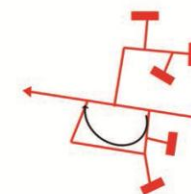
Οι πόρτες των κατοικιών δεν είναι ποτέ αντικριστά.

Παραδρόμοι

i. Δρόμος που οδηγεί σε άλλο δρόμο

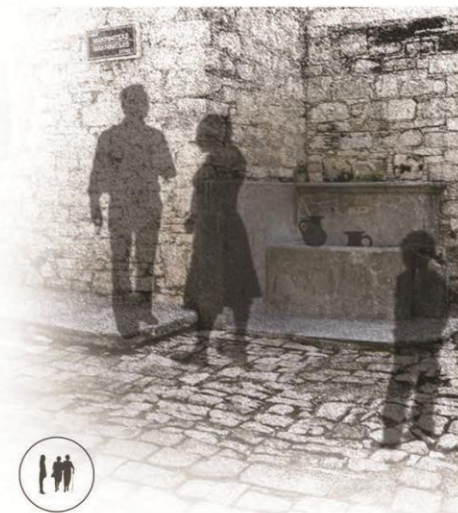
ii. Αδιέξοδα

Κ.Π. : Υποδηλώνεται εσωστρέφεια αλλά και δημιουργία μικρών σημείων κοινωνικοποίησης σε αυτούς τους δρόμους.

Τα υπόλοιπα είδη πλατώματος στο χωριό αφορούν ένα λιγότερο βαθμού δημοσίου χαρακτήρα. Ένα τέτοιο είδος πλατώματος είναι οι **βρύσες**. Εννέα σε αριθμό που εξυπηρετούσαν την παροχή νερού στο χωριό.

Συχνότητα εμφάνισης βρυσών

Διαπλάτυνση του δρόμου-πλάτωμα

Ο στενός δρόμος του χωριού ανοίγει για να φιλοξενήσει ένα πλάτωμα όπου τοποθετείται μια βρύση

Κ.Π. : Οι βρύσες εξυπηρετούσαν την ανάγκη των κατοίκων και τα σημεία τοποθέτησής τους, θεωρούνται μέρη κοινωνικοποίησης και συναναστροφής

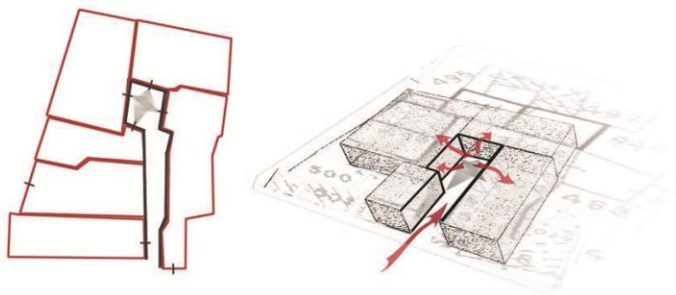

Ένα άλλο είδος πλατώματος με πιο μεμονωμένο δημόσιο χαρακτήρα είναι τα **αδιέξοδα**. Τα αδιέξοδα αφορούν το μικρότερο κομμάτι δημόσιας συναναστροφής στο χωριό, αφού είναι το **κατώφλι**-ένα βήμα δηλαδή πριν τη κατοικία.

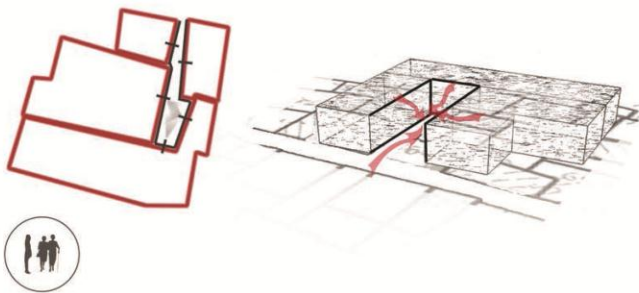
Σε κάθε αδιέξοδο φαίνεται να συμβαίνουν μικρές **περιοχές κοινωνικοποίησης** στο κούφωμα γύρω από τις κατοικίες. Οι πόρτες των κατοικιών βλέπουν το πλάτωμα, αλλά και πάλι δεν είναι αντικριστά.

Κουφώματα- πόρτες στο αδιέξοδο

1η περίπτωση

2η περίπτωση

Κ.Π. : Υποδηλώνεται κοινωνικοποίηση και πιθανή συμβίωση οικογενειών μεταξύ των κατοικιών που είναι στραμμένες στο αδιέξοδο

Συχνότητα εμφάνισης αδιεξόδων

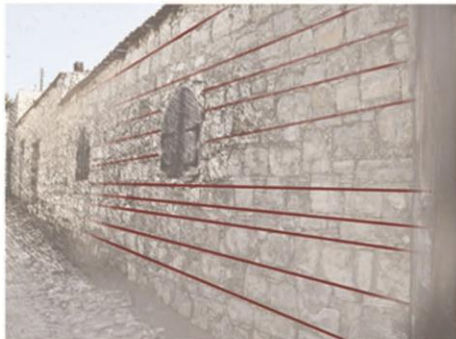
Δ' Ενότητα : Κατοικία_εξωτερικά στοιχεία

Το εξωτερικό μέρος των κατοικιών διαμορφώνεται από μαντρότοιχους, εξώπορτες, παράθυρα.

Επιμέρους μορφολογικά στοιχεία:

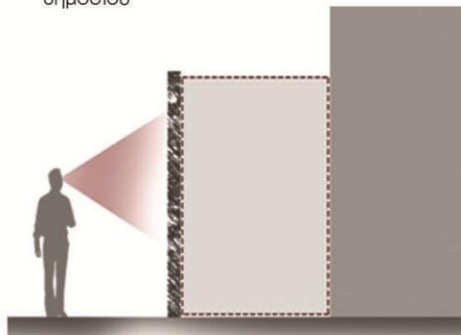
1. Επεξεργασία του υλικού

Οριζόντια διάταξη

2. Ύψος μαντρότοιχου

Διαχωριστικός τοίχος μεταξύ ιδιωτικού και δημόσιου

3. Εξώπορτα

Διαφορετικά σχήματα

Διακοσμητικά στοιχεία (Φυσικές απεικονίσεις ή ημερομηνίες)

Κ.Π. : Η επεξεργασία των όψεων φανερώνει την οικονομική κατάσταση του ιδιοκτήτη καθώς και μια εσωστρέφεια προς το εσωτερικό.

Κατοικία

Δημόσιο

Στοιχείο εσωστρέφειας

Δ' Ενότητα : Κατοικία_εξωτερικά στοιχεία

Τα παράθυρα είναι στοιχείο στις όψεις όχι και πολύ συχνό. Αλλά, αν εμφανίζεται πάντα τα πλήρη υπερτερούν των κενών.

i. Πλήρης όψεις

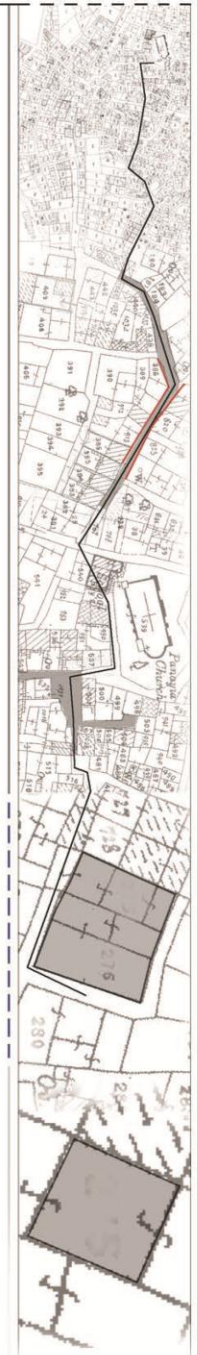
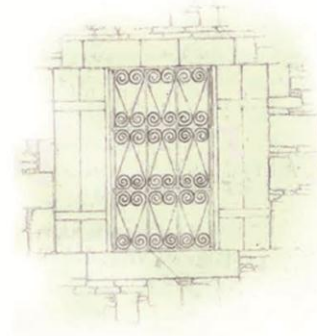
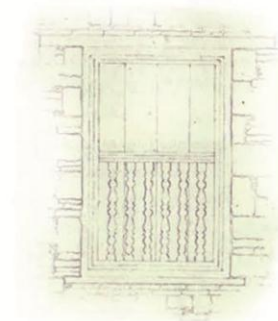
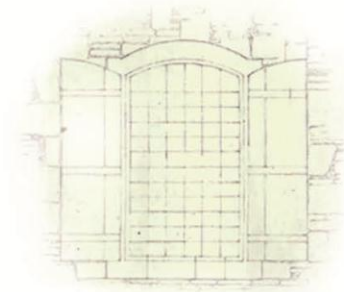

ii. Οπτική επαφή

Κ.Π. : Η μορφολογία των παραθύρων αλλά και η συχνότητα με την οποία τα συναντούμε στις όψεις των κατοικιών πέρα από την οικονομική κατάσταση των κατοίκων, φανερώνει και μια εσωστρέφεια .

iii. Τυπολογίες ανοιγμάτων

Δ' Ενότητα : Κατοικία_εξωτερικά στοιχεία

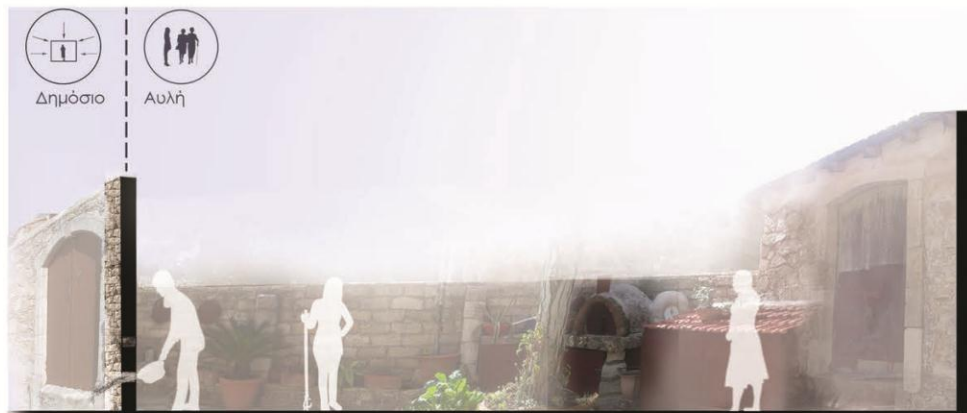
Όλες οι κατοικίες στο χωριό είχαν **εσωτερική αυλή**. Το στοιχείο που διαχώριζε το δημόσιο δρόμο και την κατοικία ήταν ο **μπαλκόνιος**. Οι προσόψεις των κατοικιών και τα μπαλκόνια τους, συνήθως **στρέφονταν προς τις αυλές**, στις οποίες τοποθετούνταν οι **γούρνες**, οι **φούρνοι** αλλά και οι **σκάλες** που ένωναν το ανώι με το κάτω.

Το μπαλκόνι ήταν το στοιχείο που ένωνε το κάτω μέρος της κατοικίας με το ανώι και επέτρεπε επαφή με την αυλή.

Γενικά στο χωριό **σπάνια** εντοπίζονται μπαλκόνια **στραμμένα προς τον δρόμο**.

Αυλή

Δημόσιο | Αυλή 🪴 🪴 🪴 🪴 🪴 | Σπίτι

Σε μερικές κατοικίες παρατηρήθηκαν τρύπες στο τοίχο δίπλα από τη γούρνα οι οποίες χρησιμοποιούνταν για να ρίχνουν το νερό οι οικοκυρές χωρίς να βγαίνουν έξω.

Κ.Π. : Η αυλή ήταν ο πολυλειτουργικός χώρος που ευνοούσε την συνεύρεση των κατοίκων της κατοικίας. Θεωρείται σημείο συναναστροφής της οικογένειας ενώ παράλληλα απομονώνεται από τους εξωτερικούς δημόσιους χώρους (εσωστρέφεια).

Μπαλκόνι

πρόσοψη

τομή

Ε' Ενότητα : Κατοικία _ εσωτερικά στοιχεία

Η στέρνα θεωρείται ως ένα από τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά του χωριού, καθώς το χωριό έχει περίπου **100 στέρνες**. Μάζευαν το νερό της βροχής έτσι ώστε οι κάτοικοι να μπρούν να το χρησιμοποιούν όταν είναι ανάγκη. Το στόμιο της στέρνας τοποθετείται **στην αυλή** και η **αποθήκευση του νερού** γινόταν υπόγεια. Οι στέρνες χτίζονταν με **τσιμεντόχωμα**. Συνήθως μία στέρνα εξυπηρετούσε δύο οι περισσότερες κατοικίες.

Στέρνα

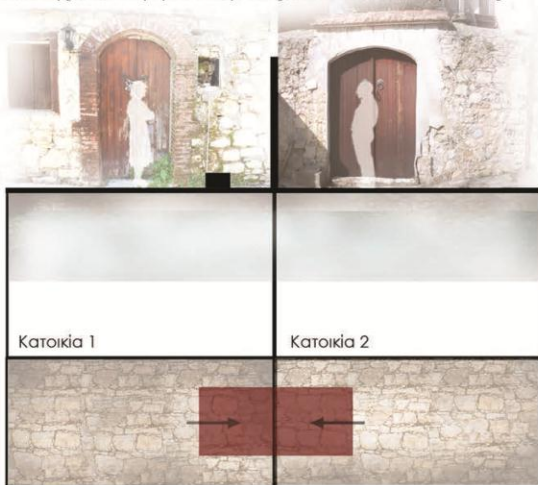
Φωτογραφία από υποχώρηση εδάφους

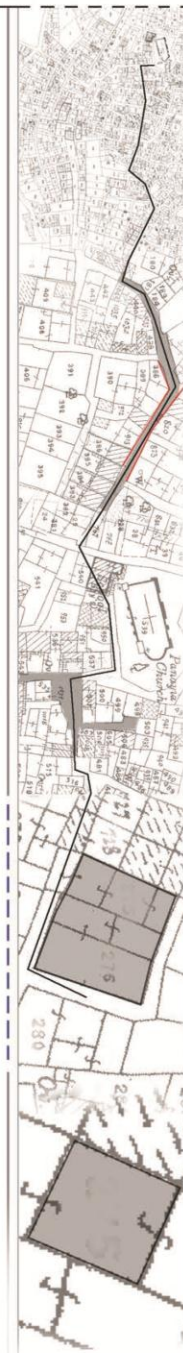
Στάθμες διαδικασίας μαζέματος νερού

Κοινής λειτουργία στέρνας από δύο οικογένειες

Κ.Π. : Φανερώνεται η τεχνογνωσία των κατοίκων για υπόγειες κατασκευές αλλά και για την στήριξη του δαπέδου. Συγγενικές και φιλικές σχέσεις κατοίκων. Εξυπηρέτηση βιοκλιματικών αναγκών, χειρισμός της φύσης.

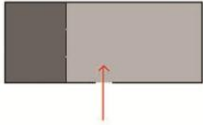
Υπάρχουν δύο βασικοί τύποι κατοικιών το **μακρινάρι** και το **δίχωρο**. Ενώ, σπάνια συναντούμε τρίχωρο. Οι υπόλοιποι τύποι προκύπτουν από συνδυασμό αυτών των τύπων.

Κατόψεις

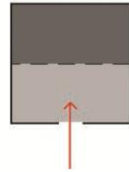
i. Μακρινάρι
α. Μακρυμέτωπο

β. Πλατυμέτωπο

ii. Δίχωρο

iii. Τρίχωρο

Τομή

Υλικότητα

Υλικά (στέγη):
Βολίτσια, καλάμια,
ψαθαρκές, σανίδια,
Χόρτα, μαζια, χώμα,
πηλός

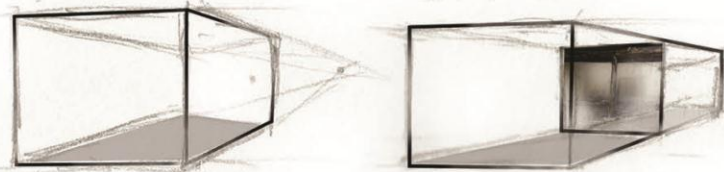
Συχνότητα εμφάνισης δίχωρων κατοικιών

Όσο πιο μεγάλο είναι το άνοιγμα είναι αναγκαίο το γεφύρωμα για στατικούς λόγους έτσι απαιτείται περισσότερο υλικό.

Από το χάρτη φαίνεται η μεγάλη συχνότητα κατοικιών που φανερώνει την ευμάρεια του χωριού..

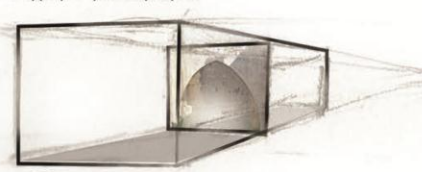
Δίχωρο με δοκό επί στύλο

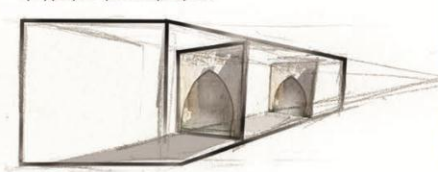
Πέτρα > περισσότερη επεξεργασία

Ξύλο > λιγότερη επεξεργασία

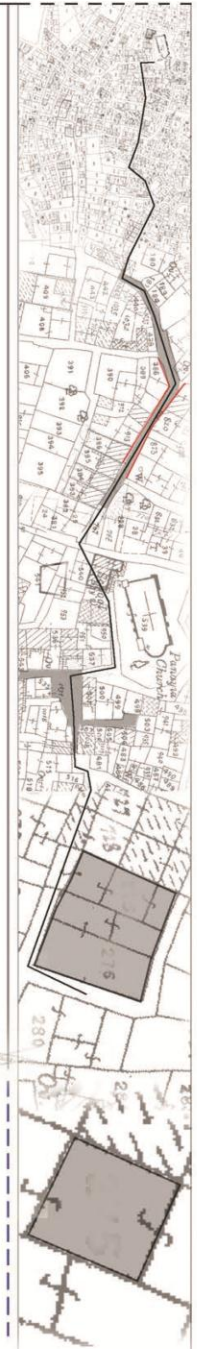
Δίχωρο με καμάρα

Τρίχωρο με καμάρα

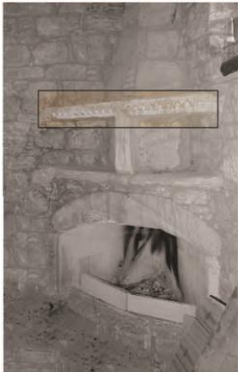

Κ.Π. : Μέσα από τους τύπους των κατοικιών αλλά και των υλικών φανερώνεται το οικονομικό προφίλ του ιδιοκτήτη.

Κάποιες κατοικίες είχαν στο εσωτερικό τους εσοχές και τζάκια. Η ύπαρξη των εσοχών στο σπίτι κατασκευαζόταν από τεχνίτη. Το ίδιο συνέβαινε και με τα τζάκια, που ήταν τα σημεία τα οποία συνήθως αποτελούσαν τον πυρήνα ανάπτυξης της κατοικίας. Σε κάποια σπίτια υπήρχε περίπτωση και κάθε δωμάτιο να έχει και από ένα τζάκι.

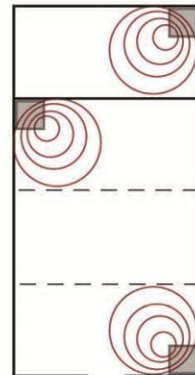
Διακόσμηση στα τζάκια

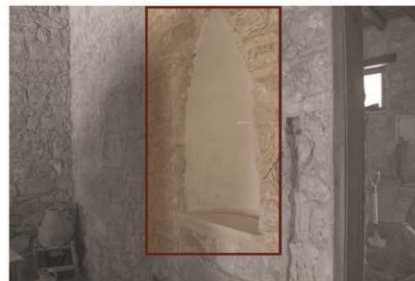
Ένα έντονο χαρακτηριστικό των τζακιών ήταν η διακόσμηση τους.

Τζάκια

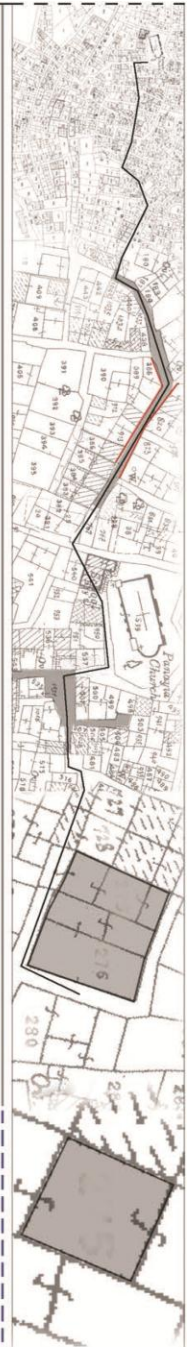
Εσοχές

Οι εσοχές στο εσωτερικό της κατοικίας γίνονταν κυρίως για τοποθέτηση αντικειμένων.

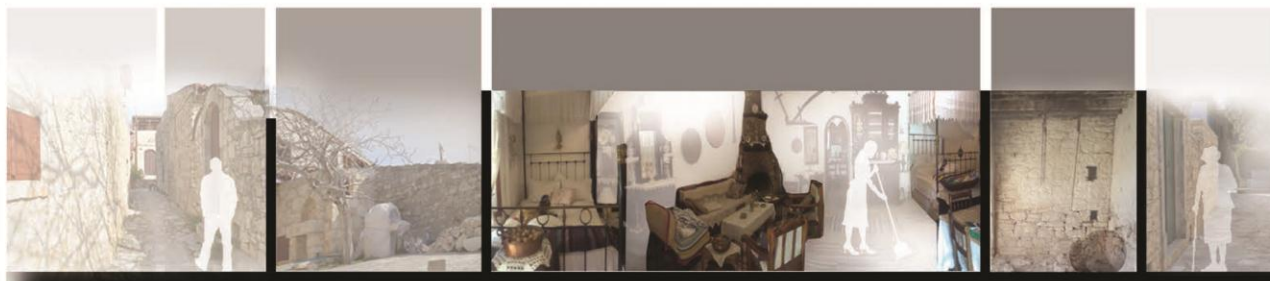

Κ.Π. : Οι εσοχές και τα τζάκια λόγω της ανάγκης της δημιουργίας τους από τεχνίτη, απαιτούσαν από τον ιδιοκτήτη του σπιτιού ένα χρηματικό ποσό. Συνεπάγεται πως όσοι περισσότερες εσοχές έχει μία κατοικία, τόσο πιο πολλή η ευμάρεια του σπιτιού. Επίσης, η διακόσμηση των τζακιών υποδηλώνει την τεχνογνωσία που υπήρχε στο χωριό

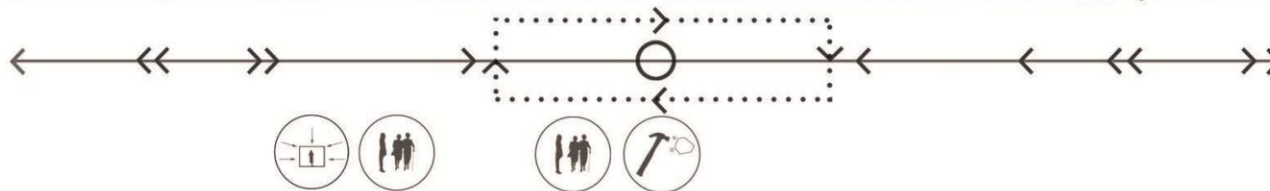
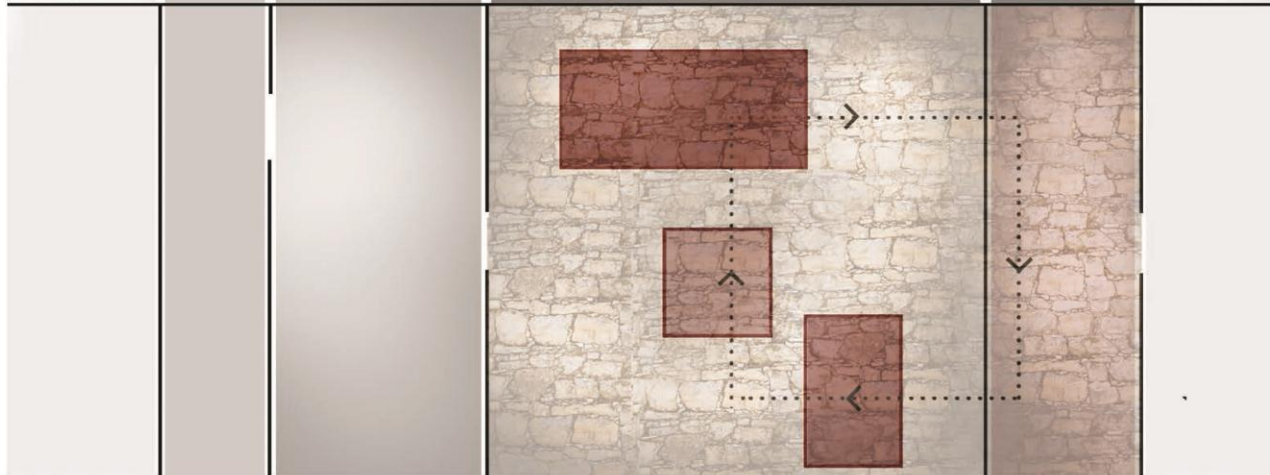

Δ' Ενότητα : Κατοικία_εσωτερικά στοιχεία

Το παλάτι λειτουργούσε ως ο εσωτερικός **πολυλειτουργικός χώρος** της κατοικίας. Αν και κάποιες φορές χωριζόταν για κατασκευαστικούς λόγους, πάντα διατηρούσε ένα **ενιαίο χαρακτήρα**. Πίσω απο το παλάτι υπήρχε ένας **αποθηκευτικός χώρος**, όπου έβαζαν τα πιθάρια τους και κάποιες φορές τα ζώα

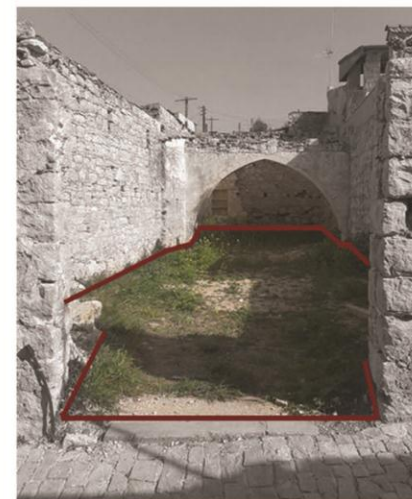

Δρόμος Αυλή Παλάτι Ξώσπιτο Δρόμος

Κ.Π. : Φανερώνεται η στενή σχέση των οικογενειών και μεταξύ τους αλλά και με τα ζώα τους. Επίσης οι λειτουργικές ζώνες του παλατιού αναγνωρίζονται μέσω της επίπλωσης του.

Χώρος που καταλαμβάνει το παλάτι

Με την ανάλυση που προηγήθηκε για το χωριό, συμπεραίνεται, πως μέσα απο στοιχεία κάθε κλίμακας, από την πιο μικρή (εσοχές) μέχρι και την πιο μεγάλη (ολόκληροι χώροι), διαφαίνεται η κοινωνική ζωή και η καθημερινότητα των κατοίκων του χωριού. Πιο συγκεκριμένα μαρτυρείται ο τρόπος ζωής τους, οι ασχολίες τους, οι σχέσεις μεταξύ τους, όπως επίσης και οι λειτουργίες που είχαν κάποιοι χώροι, τόσο δημόσιοι όσο και ιδιωτικοί.

Βιβλιογραφία :

- ΕΜΠ Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών (2003), Παραδοσιακοί Οικισμοί Κύπρου
Τόμος 1: Οικισμοί Λόφου και Κάτω Δρύς

